

Comentaris sobre l'OIEC

Josep Ruaix i Vinyet

Seguint el que ja s'anunciava en l'editorial del número anterior de LLENGUA NACIONAL, en aquest article fem una sèrie de comentaris que se'ns han anat ocorrent tot llegint l'obra *Ortografia catalana*, de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC), Barcelona 2017 (maig, primera edició), obra que es pot citar abreujadament amb la sigla OIEC. Anem seguint l'ordre de les pàgines. Per mor de la brevetat, tot sovint, en lloc d'allargar-nos en explicacions, remetem a obres nostres, fàcils de trobar (i que, fins i tot, molts dels nostres lectors potser tenen directament al seu abast). L'objectiu d'aquest article és, per una banda, oferir al IEC unes observacions que els poden resultar útils amb vista a futures edicions de l'OIEC, i, per altra banda, proporcionar als usuaris de l'OIEC unes anotacions que els puguin fer servei en el maneig i interpretació d'una obra tan important.

Pàgina 1. En el primer paràgraf diu «Les modificacions de l'ORTOGRAFIA s'han introduït a la *Gramàtica de la llengua catalana*» per «Les modificacions de l'ORTOGRAFIA s'han introduït en la *Gramàtica de la llengua catalana*». En el darrer paràgraf diu «(que no canvis)» per «(no pas canvis)».

P. 35, quadre. Diu «paixaràs» per «paixeràs».

P. 36, paràgraf setè. A propòsit de la terminació dels noms greco-llatins que en la llengua original tenen la lletra alfa o a, ja hem explicat diverses vegades que la posició de l'autoritat acadèmica és massa rígida. S'hauria de cercar una posició més flexible, establint diàleg amb bons coneixedors del grec i del llatí, com ara els responsables de les edicions de la col·lecció Bernat Metge. Per a més detalls, vegeu el nostre manual *Català complet / 1* (Barcelona 2012, 3ª edició), pp. 54-55.

P. 41, primer paràgraf després del quadre. Encara que la redacció d'aquest paràgraf és més o menys matisada, obvia el fet que, en el català de referència, sí que es pronuncien les primeres erres dels mots *marbre* i *perdre*. Quant al penúltim paràgraf de la pàgina, trobem desencertat que després del prefix a- privatiu (d'origen grec) es dupliqui la erra, cosa

que fa que aquest prefix privatiu es confongui amb el prefix a- verbalitzador (d'origen llatí).

P. 42, paràgraf tercer (d). Trobem discutible que els radicals grecs esmentats en aquest paràgraf dupliquin la erra, mentre que els altres radicals grecs no ho fan. Quant al paràgraf cinquè, on apareix el topònim *Comaruga*, nosaltres hem defensat (per les raons que expliquem en el *Nou diccionari auxiliar*, Barcelona 2011, p. 84) que valdria més escriure'l *Comarruga*.

P. 43, paràgraf tercer. S'hi esmenta el topònim *Navars*, que tradicionalment s'ha escrit *Navàs*, d'acord amb el derivat *navassenc -a*, que testimonia la pèrdua de consciència d'un possible ètim que contingués la erra. Per tant, sembla imprudent canviar aquesta grafia tradicional i alhora (fins ara, almenys, pel que sabem) oficial.

P. 48, primer paràgraf després del quadre. Encara que *bavarada* sigui un derivat de *baf*, caldria que constés d'alguna manera que el derivat més normal és *bafarada*.

P. 50. Entre el primer paràgraf i el segon (d) se n'hi hauria d'afegir un altre dedicat al prefix *sots*, per tal de ser coherents amb la supressió del guionet després d'aquest sufix, supressió adoptada pel IEC l'any 1996 (cf. *Català complet / 1*, p. 124, nota 4).

P. 53, últim paràgraf. Nosaltres creiem que els mots *dinosaure* i *ictiosaure*, com també *icosaedre*, es pronuncien amb essa sonora (cf. *Català complet / 1*, pp. 123 i 125). Quant al compost *políticossocial* (per raons que hem explicat en molts llocs) creiem que s'hauria d'escriure amb guionet: *político-social*.

P. 54, penúltim paràgraf (IV). Quant al compost *ressituar*, creiem que no s'hauria de barrejar amb els altres de la mateixa línia de l'OIEC, perquè és de formació recent. Nosaltres l'escriuríem *re-situar*.

P. 55, paràgraf tercer (c). Probablement és un error dir que els plurals *qualssevol* i *qualssevulla* siguin «de formació culta».

P. 59, paràgraf cinquè. Hi apareix el mot *pizza*, que nosaltres recomanem ja d'escriure adaptat al nostre sistema, o sigui *pitza* (naturalment, amb els seus

derivats: *pitzer -a*, *pizzeria*). Per a més detalls, vegeu el nostre *Nou diccionari auxiliar*, p. 247.

P. 60, antepenúltim paràgraf. És dubtós que siguin «cultismes» tots els mots que es posen com a exemple. Quant al paràgraf següent, nosaltres hi afegiríem el substantiu *jihad* (i, naturalment, els seus derivats *jihadisme*, *jihadista*). Per a més detalls, vegeu el *Nou diccionari auxiliar*, p. 158. De fet, alguns mitjans de comunicació empen aquests termes, d'origen àrab, amb jota inicial.

P. 62, penúltim paràgraf. Nosaltres creiem que els mots *xenofòbia*, *Xenofont* i *Xerxes* no s'han de pronunciar amb el so de *xeix* sinó amb el so d'ics, tal com escau a cultismes provinents del grec. Quant al paràgraf següent, cal advertir que el nom *Xavier* no ve de l'àrab sinó del basc.

P. 72, últim paràgraf. Diu «la lletra que hi ha al derivat» per «la lletra que hi ha en el derivat» (tal com ho fa encertadament, en casos anàlegs, la mateixa OIEC; cf. p. 78, quadre).

P. 74, primer paràgraf. Hi surt el mot *gihad*, que, tal com hem dit abans, creiem que s'hauria d'escriure *jihad*.

P. 75, paràgraf setè (d). Hi surten els mots *folklore*, *viking* i *Kenya*, que al nostre entendre s'haurien d'escriure, respectivament, *folclor*, *viquing* i *Kènia*. Pel que fa al segon mot, de fet l'OIEC ja ha fet un pas encertat: passar-lo d'una pronúncia plana a una d'aguda, com nosaltres havíem proposat.

P. 77, paràgraf tercer (b). Hi surt el mot *amazic*, que al nostre entendre (cf. *Nou diccionari auxiliar*, p. 27), s'hauria d'escriure *amazig* (anàlogament al que fa el paràgraf següent de l'OIEC escrivint *tuàreg*).

P. 81, penúltim paràgraf (II). Hi surt el mot *annex* (i derivats), que nosaltres creiem que s'hauria de tornar a la grafia establerta per Pompeu Fabra, és a dir, sense duplicar-hi la ena. També hi surt el mot *connex* (i derivats), en què, per analogia, potser també valdria més no duplicar-hi la ena. Per a més detalls, vegeu el nostre *Català complet / 1*, p. 137.

P. 82, primer paràgraf. Trobem molt bé que l'OIEC prescriu la simplificació de *nn* en *tenis* (i derivats), com també en els altres exemples d'aquest paràgraf. Nosaltres així ho havíem proposat.

P. 83, últim paràgraf. No són «mots llatins» *Heribert* i *Holanda*.

P. 90, últim paràgraf. Per raons que ja hem explicat en molts llocs, creiem que s'hi hauria de suprimir l'exemple *políticoeconòmic*.

P. 91, paràgraf setè (a). Hi trobem *Cister*, però creiem que la pronúncia més correcta és la que correspon a l'escriptura *Císter* (cf. *Nou diccionari auxiliar*, p. 79). També creiem que el topònim *Salzburg*, com a manlleu de l'alemany que és, s'ha de pronunciar com a mot pla, i no pas agut. Quant al paràgraf vuitè, nosaltres no escriuríem *Marràqueix* sinó *Marraqueix* (cf. *Nou diccionari auxiliar*, p. 203). Quant al paràgraf novè, trobem molt bé que l'OIEC recordi que cal pronunciar com a esdrúixol el topònim italià *Úmbria*.

P. 93, penúltim paràgraf (d). Diu «*Bèlgida*» per «*Bèlgica*».

Pp. 96ss. Sobre la qüestió de l'accent diacrític, remetem a l'editorial de LLENGUA NACIONAL núm. 97 (IV trimestre del 2016), p. 3.

P. 102, primer paràgraf. Trobem encertada la normativa sobre la dièresi en el verb *argüir*. Quant al segon paràgraf, també trobem encertada la nova normativa sobre la dièresi en els derivats amb el sufix *-al* (tal com nosaltres havíem proposat reiteradament; vegeu, p.e., *Nou diccionari auxiliar*, p. 187), però trobem a faltar que no s'apliqui a casos anàlegs (cf. *Català complet / 1*, p. 77).

P. 105, últim paràgraf. Trobem desencertat que es faci elisió de la *a* de l'article *la* davant els mots començats en *a-* privativa (canviant la normativa fabriana, que afavoria una pronúncia menys ambigua). Així nosaltres no escriuríem *l'anormalitat* o *l'asimetria*, sinó *la anormalitat* o *la asimetria*.

P. 106, primer paràgraf. Trobem bé que es mantingui l'article femení sense elisió en el topònim *la Haia*. Quant al segon paràgraf, també trobem bé que es mantingui la preposició *de* sense elisió davant les lletres i els noms de les lletres.

P. 107, paràgraf sisè. Trobem discutible la grafia apostrofada *l'IEC*, ja que, en principi, la primera vocal de la sigla té valor consonàntic, com en *el IEN*. Per tant, nosaltres preferiríem *el IEC*.

Pp. 107-108, paràgraf *g*. Sobre aquest punt referent a l'apostrofació, remetem al nostre manual *Observacions crítiques i pràctiques sobre el català d'avui / 2* (Moia 1995), pp. 9-11.

P. 110, últim paràgraf. Hi trobem l'exemple *terres de*

ca n'Amat. Sobre aquesta solució, creiem que s'hauria de tenir en compte el que diem en el *Català complet* / 1, p. 150, nota 3.

P. 112, paràgraf tercer (d). Hi ha els exemples *reescal·lar* i *sotaescriure*, sobre els quals remetem al *Nou diccionari auxiliar*, pp. 270 i 294 respectivament. També hi ha la grafia *telespectador*, sobre la qual remetem al mateix diccionari, p. 306. Quant al paràgraf quart, hi trobem els exemples *endoesquelet*, *exo esquelet* i *neuroesquelet*, que trobem encertats, tal com nosaltres havíem proposat en diversos llocs (cf., p. e., *Nou diccionari auxiliar*, p. 126).

P. 113, primer paràgraf. Hi trobem l'exemple *mecanoscrit*, que (malgrat comptar amb un conegut precedent literari), lògicament, s'hauria d'escriure *mecanoescrit*.

P. 114, apartat 4.3.1. Sobre aquest apartat («Els mots derivats per prefixació»), remetem al que nosaltres hem dit en molts llocs (p. e., en el *Català complet* / 1, pp. 152-153).

P. 116, apartat 4.3.2. Sobre aquest apartat («Els mots compostos»), també remetem al que nosaltres hem dit sovint (p. e., en el *Català complet* / 1, pp. 152-154).

P. 118, últim paràgraf (f). Diu «sense gui-onet» per «sense guio-net» (cf. *Català complet* / 1, p. 71, «Separació a efectes tipogràfics»).

P. 119, paràgraf quart (h). Hi ha l'exemple *e-mail*, que s'ha de considerar un anglicisme evitable (per *correu electrònic*).

P. 120, paràgraf antepenúltim. Hi ha el plural *ratapinyades*, que no és el tradicional (el tradicional és *rates-pinyades*); també hi ha el femení *sordmuda*, que tampoc no és el tradicional (el tradicional és *sorda-muda*). Quant al paràgraf penúltim (a), hi ha l'exemple *caça bombarder*, que nosaltres trobaríem més lògic que anés en un altre lloc i amb la grafia *caça-bombarder*, perquè hom hi veu més un cas de coordinació que no pas de subordinació.

P. 123, quadre, penúltims requadres. Diu «Li va dir a la Teresa una cosa a part» per «Va dir a la Teresa una cosa a part» (cf. el nostre manual *Català complet* / 2, Barcelona 2007, 2^a ed., p. 126). També diu «S'ha buscat una feina pels dematins» per «S'ha buscat una feina per als dematins».

Pp. 131ss («Índex d'exemples»). S'ha de reconèixer que aquest índex és un gran encert de l'OIEC.

En resum, ens trobem davant una obra normativament molt important, a propòsit de la qual és oportú que algú faci comentaris crítics, en el sentit positiu (lloant el que hi troba bé) i en el sentit negatiu (anotant allò que hi troba malament o, almenys, discutible). L'autor de l'article, com és obvi, reconeix que té, de l'ortografia catalana, una visió determinada, que naturalment pot ser no compartida per altres estudiosos; però també creu que era el seu deure oferir el propi punt de vista a tothom a qui interessi la qüestió. ■

**Llengua
Nacional**

Nom _____ Cognoms _____ NIF _____

Adreça _____

Codi postal _____ Població _____ Comarca _____

Telèfon _____ Adreça electrònica _____

Signatura _____

Subscripció a la revista trimestral LLENGUA NACIONAL pel període d'un any, prorrogable, si no hi ha ordre en contra, en la modalitat de: 50€ = soci protector 35€ = soci numerari 25€ = subscriptor regular

FORMES DE PAGAMENT

ingrés directe al compte ES24 3025 0005 8514 3327 9541 (Caixa d'Enginyers)

IBAN _____

Adreceu aquesta butlleta a: Associació LLENGUA NACIONAL / C. de Sant Pere Més Alt, 25 / 08003 Barcelona o bé faciliteu-nos les dades a l'adreça electrònica info@llenguanacional.cat